

ใบความรู้
เรื่อง การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น ๔ กลุ่ม เพื่อทำการศึกษาลักษณะสมัยอยุธยาที่กำหนดให้

หลักฐานชิ้นที่ ๑ เรื่อง สงครามยุทธหัตถี

สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า จึงตรัสร้องเรียกด้วยพระสุรเสียงอันดังว่า พระเจ้าพี่เราจะยืนอยู่ในร่มไม้เล่า เชิญออกมาทำ ยุทธหัตถีด้วยกันให้เป็นเกียรติยศไว้ในแผ่นดินเถิด ภายหน้าไป ไม่มีกษัตริย์ที่จะได้กระทำยุทธหัตถีแล้ว พระมหาอุปราชได้ฟัง ดังนั้น ละอายพระทัยมีชดีย์ราชมานะ ก็บ่าพระคชาธารออกมารับ เจ้าพระยาไชยานุภาพเห็นข้างข้าศึก ก็ไปด้วยฝืนน้ำมันมิทันยังเสียทีพลายพทกไธรงแอบกรุนมา พระมหาอุปราชจ้วงฟันด้วยพระแสงของ้าว สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า เบี่ยงพระมารับ พระแสงของ้าวมิได้ต้องพระองค์ เจ้าพญาไชยนุภาพสับดลงได้ล่างแบกถนัดพลายพทกพลิกเบนไป สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้าได้ที่จ้วงฟันด้วยพระแสงพลพ่าย ต้องพระอังชาเบื้องขวา พระมหาอุปราชตลอดลงมาจนประณิฆุมราประเทศชลกับคอช้าง และนายมหานุภาพควาญพระคชาธารพระนเรศวรเป็นเจ้านั้นต้องปืนเข้าศึกตาย ขณะเมื่อสมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า ขนช้างด้วยพระมหาอุปราชานั้น เจ้าพระยาปราบไตรจักรซึ่งเป็นพระคชาธารสมเด็จพระเอกาทศรถก็เข้าชนด้วยพลายพัชชะเนียงข้างมังจาชะโร เจ้าพญาปราบไตรจักรได้ล่าง พลายพัชชะเนียงเสียทีเบนไป สมเด็จพระเอกาทศรถจ้วงฟันด้วยพระแสงของ้าว ต้องคอมังจาชะโรขาดตาย กับคอช้าง หมื่นภักดีศวรกลางช้างสมเด็จพระเอกาทศรถนั้นต้องปืน เข้าศึกตาย ขณะเมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ทำคชสงครามได้ชัยชนะพระมหาอุปราชและมังจาชะโรแล้ว บรรดาท้าว พระยามุขมนตรีนายกองซ้ายขวาหน้าหลังทั้งปวง จึงมาทูล เสด็จได้เข้ารบพุ่งแทงฟันข้าศึกเป็นสามารถ

ที่มา : รวี สิริอิสสระนันท์. (๒๕๕๓). พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม).

นนทบุรี : ศรีปัญญา.

หลักฐานชั้นที่ ๒ เรื่อง สงครามช้างเผือก

ศักราช ๙๑๐ วอกศก (พ.ศ. ๒๐๙๑) วันเสาร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ เสด็จออกสนามให้ชนช้าง และ
งาช้างพระยาไพนันหักเป็น ๓ ท่อน อนึ่งอยู่สองวัน ช้างต้นพระฉันทันต์ ไล้ร้องเป็นเสียงสังข์ อนึ่งประตู่
ไพบยตร์ร้องเป็นอุบาทว์ ถึงวันอาทิตย์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ สมเด็จพระเจ้ายอดฟ้าเป็นเหตุ จึงขุนชินราช
ได้ราชสมบัติ ๔๒ วัน และขุนชินราชและแม่ยั่วศรีสุดาจันทร์เป็นเหตุ จึงเชิญสมเด็จพระเถียรราชาธิราช
เสวยราชสมบัติ ทรงพระนามสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ และครั้นเสวยราชสมบัติได้ ๗ เดือน พระยาหงสา
ปิงเสวกก็ ยกพลมายังพระนครศรีอยุธยาในเดือน ๔ นั้น เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเจ้า เสด็จออกไปรบ
ศึกหงสา นั้นสมเด็จพระองค์มเหสี และสมเด็จพระเจ้าเธอพระราชนุตรี เสด็จทรงช้างออกไปโดยเสด็จด้วย
และเมื่อได้รับศึกหงสา นั้นทัพหน้าแตกมารประทักษิณเป็นโกลาหลใหญ่ และสมเด็จพระองค์มเหสี และ
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชนุตรนั้น ได้รับด้วยข้าศึกถึงสิ้นชนม์กับคอช้างนั้นและศึกหงสา ครั้นนั้นเสีย
สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราเมศวรไปแก่พระยาหงสา และจึงเอา
พระยาปราบและช้างต้นพระยานุภาพ ตามไปส่งให้พระยาหงสาถึงเมืองกำแพงเพชรและพระยาหงสาจึง
ส่งพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า สมเด็จพระราเมศวรเจ้ามายังพระนครศรีอยุธยา

ที่มา : ประเสริฐอักษรนิติ์. (๒๕๓๕). พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม ๑๖๐ เสาชิงช้า.

หลักฐานชั้นที่ ๓ เรื่อง รัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

ศักราช ๗๙๖ ปีชาล ฌศก สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าเสด็จสวรรคต อยู่ในราชสมบัติ ๑๖ ปี สมเด็จพระรามเมศวรเจ้าผู้เป็นพระราชกุมาร ขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงพระนามชื่อว่าพระบรมไตรโลกนาถ ยกวังทำเป็นวัดพระศรีสรรเพชญ์ เสด็จมาอยู่ริมน้ำ จึงให้สร้างพระที่นั่งเบญจรัตนมหาปราสาท องค์หนึ่ง สร้างพระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาทองค์หนึ่ง แล้วพระราชทานชื่อขุนนางตำแหน่งหน้า ให้เอาทหารเป็น สมุหพระกลาโหม เอาพลเรือนเป็นสมุหนายก เอาขุนเมืองเป็นพระนครบาลเมือง เอาขุนวังเป็นพระธรรมาธิกรณ์ เอาขุนคลังเป็นโกษาธิบดี ให้ถือศักดินาหมื่นหนึ่ง และที่ถวายพระเพลิง สมเด็จพระรามธิบดีที่พระ (องค์) สร้างกรุงนั้น ให้สถาปนาพระมหาธาตุ และพระวิหารเป็นพระอาราม ให้นามชื่อ วัดพระราม

ศักราช ๘๐๒ ปีวอก โทศก ครั้งนั้นคนออกทรพิชตายมากนัก

ศักราช ๘๐๓ ปีระกา ตรีศก แต่งทัพไปเอาเมืองมะละกา

ศักราช ๘๐๔ ปีจอ จัตวาศก แต่งทัพไปเอาเมืองศรีสพเถิน ครั้งนั้นเสด็จหนุนทัพขึ้นไปตั้งทัพ หลวงตำบลบ้านโคก

ศักราช ๘๐๕ ปีgun เบญจศก ข้าวเปลือกแพงเป็นทะนานละ ๘๐๐ เปี้ย เปี้ยเฟื้องละ ๘๐๐ เปี้ย เกวียนหนึ่งเป็นเงิน ๓ ชั่งกับ ๑๐ บาท

ศักราช ๘๑๑ ปีมะเส็ง เอกศก สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเจ้า ทรงพระผนวชวัดจุฬามณีได้ ๘ เดือน แล้วลาผนวช

ศักราช ๘๑๕ ปีระกา เบญจศก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ช้างเผือก

ศักราช ๘๒๖ ปีวอก ฌศก ทรงพระกรุณาให้เล่นการมหรสพฉลองพระศรีรัตนมหาธาตุ ๑๕ วัน

ศักราช ๘๒๓ ปีชาล โทศก สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าเสด็จยกทัพไปตีเมืองทวาย และเมื่อเมือง ทวายจะเสียนั้นเกิดอุบาทว์เป็นหลายประการ โคตกลูกตัวหนึ่งเป็น ๘ เท้า ไก่ฟักฟองตกลูก ตัวหนึ่ง เป็น ๔ เท้า ไก่ฟักฟองคู่ขนตกลูกเป็น ๖ หัว อนึ่งข้าว สารงอกเป็นใบ ในปีนั้นสมเด็จพระบรมไตร

หลักฐานชิ้นที่ ๔ เรื่อง ภูมิฐานฐาน

ภูมิฐานฐานกรุงเทพมหานคร บวรทวารวดีศรีอยุธยาพระราชธานีพระนคร ตั้งอยู่บนเกาะหนองโสน ในประเทศสยาม มีแม่น้ำล้อมเกาะ เกาะนั้นมีสัณฐานคล้ายสำเภานาวา พระนครนั้นมีนามปรากฏว่า “กรุงเทพมหานคร บวรทวารวดี ศรีอยุธยา มหาดุสิตกษัตริย์รัตนราชธานี บุรีรมย์อุดมราชธานีเวศน์มหาฐาน” มีสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามเสด็จดำรงสิริราชสมบัติในพระนคร เป็นพระบรมราชาธิราชใหญ่ ในสยามประเทศ มีพระราชอาณาเขตกว้างขวาง ทิศเหนือถึงแดนลาว ทิศใต้ถึงแยกแวกมลายู ทิศตะวันออกถึงแดนเมืองเขมร ทิศตะวันตกถึงแดนมอญ มีเจ้าประเทศราชลาวพุงขาว ลาวพุงดำ เขมร แวกมลายู มาถวายดอกไม้ทองเงินมิได้ขาด มีพระราชอภินิหารเดชาานุภาพล้าเลิศประเสริฐยิ่งนักหา ทรงรักษาไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินโดยทางทศพิธราชธรรม ทรงทำนุบำรุงพระบวรพุทธศาสนาและ สมณะพราหมณ์จารย์และไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ ให้อยู่เย็นเป็นสุขสโมสรรหาสิ่งเสมอมิได้ พวกพาดินนา ประเทศ ทราบเหตุว่ากรุงศรีอยุธยาผาสุกสมบูรณ์ ด้วยสินค้าอุดมดี พวกพาดินนั้นก็แตกตื่นกันเข้ามา ถวายบรรณาการ ขอพระราชทานพึ่งพระบรมโภธิสมภาร ค้าขายในพระมหานครเปนอันมากจะรับ คณณามิได้ กรุงศรีก็ไพศาลสมบูรณ์เป็นรัตนราชธานี ศรีสวัสดิพิพัฒมมงคลแก่ชนชาวสยามความเจริญทั่วพระนคร

อนึ่งกรุงศรีอยุธยา มีด่านขนอนคอยเหตุการณ์ต่างๆ ตั้งอยู่ตามแม่น้ำรอบกรุงทั้ง ๔ ทิศ ซึ่งเปนทางแม่น้ำใหญ่จะเข้ามาในพระนครนั้น ทิศตะวันออกตั้งด่านที่ตำบลบ้านข้าวเม่าด่าน ๑ ทิศใต้ตั้ง ด่านที่ตำบลบ้านบางตะนาวศรีด่าน ๑ ทิศตะวันตกตั้งด่านที่ตำบลบ้านปากด่าน ๑ ทิศเหนือตั้งด่านที่

ใบงานที่ ๑.๒

